

OORDEEL VRIJ HANDELEN

De ervaringen van mannelijke sekswerkers rondom agency

NAAM: JADE LIE A KWIE

STUDENTNUMMER: 621745

SUPERVISOR: DR. SAMIRA VAN BOHEMEN

MASTER THESIS

AANTAL WOORDEN: 9091 (ONDERZOEK), 10142 (GEHELE DOCUMENT)

DATUM: 25-6-2023

ERASMUS UNIVERSITEIT

ROTTERDAM

Abstract

Academici, overheden, media en de maatschappij zijn al jaren bezig met de inrichting van het sekswerk en de zelfbeschikking van de sekswerker werkzaam in deze branche. Hierin ligt de focus voornamelijk op vrouwelijke sekswerkers en worden mannelijke sekswerkers regelmatig onder het tapijt geschoven. Dit onderzoek focust zich dan ook op de ervaringen rondom *agency* van mannelijke sekswerkers die beïnvloed worden door de subjectieve percepties binnen de aanwezige sociaal-maatschappelijke structuren. Hierin staat de volgende onderzoeksvraag centraal: *‘‘Hoe beleven mannelijke sekswerkers agency binnen de sociaal-maatschappelijke structuren die hun leven beïnvloeden?’’* Hiervoor zijn er elf diepte-interviews afgelegd met negen sekswerkers een hulpverlener en een onderzoeker waarin de verschillende sociaal-maatschappelijke structuren worden uitgediept. Hieruit kwam naar voren dat de beleving van *agency* afhankelijk is van de subgroep waarbij de mannelijke sekswerker hoort. Deze subgroep is op basis van de beoogde klanten van de mannelijke sekswerker. Daarnaast is het heersende stigma te vinden binnen alle sociaal-maatschappelijke structuren en vormt de mogelijkheid tot handelen van de mannelijke sekswerker. Dit stigma is ook leidend in de beleving van *agency* van de mannelijke sekswerker. Als laatste zorgt het weinige zicht op mannelijke sekswerkers ervoor dat zij tevens minder *agency* ervaren in de werkuitvoering, waarbij zij voornamelijk binnen het onvergunde circuit werkzaam zijn.

Keywords: Agency, structure, mannelijke sekswerkers, stigma

Introductie

Door de opheffing van het algemeen bordeelverbod is het sinds 1 oktober 2000 legaal om sekswerk uit te voeren en te exploiteren (Flight, Hulshof, Van Soomeren & Soorsma, 2006). Nadien mondde deze opheffing zich uit in de decentralisatie van het prostitutiebeleid waardoor gemeenten zorg dragen voor de positie, veiligheid en gezondheid van de sekswerker (Flight, Hulshof, Van Soomeren & Soorsma, 2006; Bleeker & Van Den Braak, 2021). Van al deze gemeenten geeft maar een derde toegang tot het vergunde sekswerk (Bleeker & Van Den Braak, 2021). Er is sprake van vergund sekswerk wanneer dit plaatsvindt binnen een bedrijf dat beschikt over een vergunning en er geen sprake is van illegale arbeid of mensenhandel. Dit domein speelt zich voornamelijk af in bedrijven als escortbureaus, seksclubs en privéhuizen (Bleeker & Van Den Braak, 2021). Daarnaast wordt er ook op vergunde basis gewerkt in raamstraten en in bijzondere gevallen worden er ook vergunningen afgegeven voor thuisontvangst. Hier tegenover bestaat een onvergund domein dat wordt gedefinieerd als niet-vergunningsplichtig sekswerk, die niet in de gemeentelijke Algemene Plaatselijke Verordening (APV) wordt aangeduid als verboden (Bleeker, & Van Den Braak, 2021). Ook hier mag geen sprake zijn van illegaal arbeid of mensenhandel. deze feitelijkheden laten zien dat er spanning bestaat rondom de sekswerkbranche.

Academici, overheden, media en de maatschappij zijn al jaren bezig met het zeggenschap over het vrouwelijk lichaam en daarin het eigen agentschap van de vrouwelijke sekswerker (Hallgrimsdottir, Phillips & Benoit, 2006). Hierin is echter een tweedeling van perceptie te zien, waarin enerzijds een

debat bestaat binnen feministisch onderzoek over het slachtofferschap en eigen agentschap van de vrouwelijke sekswerker (Koken, 2010). En anderzijds het maatschappelijk stigma rondom het beroep vooropstaat, waarin de voornaamste onderzoeken ook weer een focus hebben op de *agency* en belevingswereld van vrouwelijke sekswerkers binnen dit stigma (Grittner & Walsh, 2020; Verhoeven, 2007). Dit maatschappelijk stigma en debat wordt versterkt wanneer media de vrijwilligheid van het beroep nog meer in twijfel trekt (Duits & Boschhuizen, 2021). Hierdoor wordt de vrouwelijke sekswerker verder weggetrokken van haar positie als bewust handelend persoon en heeft dit invloed op haar bewegingsvrijheid binnen de verschillende sociale structuren van de maatschappij (Duits & Boschhuizen, 2021; Verhoeven, 2007). Hieruit blijkt dat de focus vooral ligt op vrouwelijke sekswerkers. De sekswerkbranche bestaat echter, niet alleen uit vrouwen. Mannelijke sekswerkers worden in het maatschappelijke debat veelal buiten beschouwing gelaten. Dit is terug te zien binnen meerdere sociaal-maatschappelijke structuren, bijvoorbeeld in de inrichting van het prostitutiebeleid.

Gemeentelijk beleid is vooral gericht op vrouwelijke sekswerkers, hierdoor zijn mannelijke sekswerkers voornamelijk afhankelijk van het onvergonde domein (Van Andel, 1987; Van Gelder, 2015). Dit zorgt voor minder mogelijkheden om werkzaamheden uit te kunnen voeren binnen het vergunde circuit. En maakt de mannelijke sekswerker afhankelijk van het internet en sociale media om in contact te komen met de klant (Van Gelder, 2015). In de uitvoering van de arbeid zijn zij hierdoor ook meer afhankelijk van openbare cruisegebied, zoals bossen, parken stations en parkeerplaatsen, maar ook hotels. Het gemeentelijk beleid is echter, niet de enige plaats waar het perspectief van de mannelijke sekswerker buiten beschouwing wordt gelaten. In het publieke debat wordt vaker gesproken over de vrouwelijke dan de mannelijke sekswerker en binnen onderzoek is de mannelijke sekswerker beperkt tot zijn gezondheid status (Duits & Boschhuizen, 2021; Boles & Elifson, 1994). Daarnaast maakt het stigma rondom het beroep de positie van de mannelijke sekswerker binnen de sociaal maatschappelijke structuren niet sterker (Cheng, Leendert & de Kroon, 2011). Dit alles heeft dus ook invloed op de bewegingsvrijheid en *agency* van de mannelijke sekswerker binnen de verschillende facetten van de maatschappij. Dit zal gedurende dit onderzoek centraal staan, waarbij de volgende onderzoeksvraag is geformuleerd: *‘Hoe beleven mannelijke sekswerkers agency binnen de sociaal-maatschappelijke structuren die hun leven beïnvloeden?’*

Relevantie

Het academische onderzoeksveld richtte zich voor de jaren negentig van de vorige eeuw vooral op vrouwelijke sekswerkers (Vanwesenbeeck, 2012). Vanaf de jaren negentig was er sprake van een kentering en werd het onderzoeksveld verbreed naar ook mannelijke sekswerkers. Dit onderzoek richtte zich echter vooral op de deviantie van mannelijke sekswerkers en de verspreiding van het Hiv-virus (Boles & Elifson, 1994). Tegenwoordig is dit uitgebreid en is er meer aandacht voor de *self efficacy* van de mannelijke sekswerkers, met werken van Vanwesenbeeck (2012) en Smith, Grov, Seal & Mcall (2012). Of het werk van Raine (2021) waarin het geweld tegen mannelijke sekswerkers wordt

uitgewerkt. Ondanks dat er over de jaren meer aandacht is voor mannelijke sekswerkers, is er in de academische wereld tevens sprake van een bias die zich voornamelijk bezighoudt met vrouwelijke sekswerkers of het bevestigen/stimuleren van stigma's door in het onderzoek voornamelijk negatieve aspecten/percepties te belichten. Dit onderzoek verwijdt zich van de bias en brengt een extra laag in het academische veld, die puur ingaat op de belevingswereld van de mannelijke sekswerker.

Het academische onderzoeksveld kan ook invloed hebben op het beleid wat gevormd wordt rondom sekswerk (Hoppe, 2002). De wetenschap levert namelijk kennis en die kennis kan omgevormd worden tot beleid en maatregelen. Het weinige onderzoek naar mannelijke sekswerkers kan dus invloed hebben op de gemeentelijke inrichtingen. Dit kan zorgen voor een geding in het waarborgen van de verantwoordelijkheid die zij hebben om de positie, veiligheid en gezondheid van de sekswerker te beschermen (Flight, Hulshof, Van Soomeren & Soorsma, 2006; Bleeker & Van den Braak, 2021). De voornaamste reden hiervoor zijn de te weinig vergunde werkplekken waardoor contactlegging tussen sekswerker en klant voornamelijk in het onvergunde domein plaatsvindt. Deze bias geldt niet alleen voor bestuurlijke regelingen, maar ook in andere dimensies is deze bias aanwezig. Hierdoor is er weinig inzicht in de belevingswereld van de mannelijke sekswerkers, ondanks de relevantie voor beleidsmakers en gemeenten. Dit onderzoek richt zich er op om ook voor deze groepen meer inzichten te bieden, zodat hier beleidsmatig op kan worden geanticipeerd.

Hieronder zal eerst ingegaan worden op de sociaal-maatschappelijke structuren die invloed hebben op de belevingswereld en *agency* van de mannelijke sekswerkers, dit is de basis van het kwalitatieve onderzoek dat is verricht. De opzet van dit onderzoek zal vervolgens aan bod komen waarin de kaders en de ethische overwegingen zijn gedeeld. Na de opzet wordt ingegaan op de resultaten die verkregen zijn tijdens het onderzoek, rondom de beleving van *agency*. Als laatste worden de conclusie en discussie beschreven, tevens komen hier de limitatie en implicaties voor vervolgstudies aan bod.

De (mannelijke) sekswerker in Nederland

Agency en *structure* zijn twee belangrijke uitgangspunten die inherent aan elkander verbonden zijn (Archer, 1999). Zij vormen gezamenlijk de belevingswereld van de sekswerker en beïnvloeden de handelingsvrijheid. Echter, bestaat door vooroordelen en stereotypering bij sekswerkers een sterke twijfel in de mate van handelingsvrijheid (Duits & Bosschuizen, 2021; Koken, 2010; McClintock, 1993). Zoals eerder benoemd bestaat er een debat tussen het eigen agentschap en slachtofferschap (Koken, 2010). Waarin het gebrek aan *agency* vooropstaat. Sekswerkers zouden namelijk niet beschikken over eigen *agency*, aangezien zij vaak door het valse bewustzijn betutteld en tot zwijgen gebracht worden (McClintock, 1993). Dit beeld van slachtofferschap speelt zich voornamelijk af bij vrouwelijke sekswerkers echter, door de bias is het vooroordeel, van gebrek aan *agency*, kenbaar bij de hele groep (McClintock, 1993).

Ondanks dit vooroordeel hebben sekswerkers wel *agency*, alleen is deze waarschijnlijk ingeperkt door de sociale percepties gebonden aan de maatschappelijke structuren (McClintock, 1993).

Structure kan dus de *agency* van de sekswerker beïnvloeden. Deze doorwerking is volgens Shanahan en Hood (2000) en Evan (2008) niet eenzijdig. Volgens hen bestaat *human agency* uit de mogelijkheden in het verleden en de mogelijkheden in de ingebeelde toekomst, die het handelen in het heden vormgeven. Dit is gecombineerd met subjectieve percepties van de maatschappelijke structuren waarin zij zich begeven. Dit zijn de sociale landschappen die het handelen beïnvloeden. Deze kijk noemen zij de *grounded agency theory*.

Binnen de *grounded agency theory* bestaat er dus een wisselwerking tussen sociale structuren met subjectieve percepties en de objectieve mogelijkheden binnen iemands handelen (Shanahan & Hood, 2000; Evan, 2008). Door de subjectieve percepties die heersen, binnen de Nederlandse maatschappij, kan de objectieve handelingsvrijheid van de sekswerker ingeperkt of juist vergroot worden. Hierdoor is het mogelijk dat de sekswerker zijn handelen aanpast om zich rondom de maatschappelijke structuren heen te bewegen.

Mannelijke sekswerkers worden voor het grootste gedeelte uit het publieke debat gelaten. Op beleidsmatig gebied hebben zij minder mogelijkheden om het werk uit te voeren dan vrouwelijke sekswerkers en ook in het maatschappelijke stigma wordt er eerder gedacht aan een vrouwelijke sekswerker dan een mannelijke sekswerker (Van Anandel, 1987; Van Gelder, 2015; Cheng, Leendert & de Kroon, 2011). Deze sociale percepties hebben dus invloed op de mogelijkheden van mannelijke sekswerkers om hun werk uit te voeren en geven deels vorm aan de belevingswereld van deze groep. Hieronder zal verder ingegaan worden op deze sociale percepties die structuur geven aan de sociaal-maatschappelijke infrastructuur van de Nederlandse maatschappij.

Maatschappelijke bias

Ondanks de controverse rondom sekswerk is het een van de oudste beroepen van de wereld (Snippe, Schoonbeek & Boxum, 2018; De Vries & Zuidema, 2006). Toch roept dit beroep in het maatschappelijke debat vele theoretische, morele en praktische vragen op (De Vries & Zuidema, 2006). Binnen dit debat is er sprake van een bias, die binnen verschillende facetten in de maatschappij versterkt wordt.

In Nederland wordt sinds de opheffing van het bordeelverbod geogd op regulatie van het sekswerk (Bleeker, Mulder & Korf, 2022). Hierin staan twee hoofddoelstellingen centraal. Ten eerste moet de regulering de mensenrechten, gezondheid en veiligheid van sekswerkers waarborgen. Daarnaast moet het de potentiële schade van de seksindustrie beperken (Bleeker, Mulder & Korf, 2022). De tweede doelstelling bevestigt dan ook het heersende stigma door het beroep als potentieel schadelijk te zien. Hierbinnen is het heersende beeld over slachtofferschap en deviantie de essentie (McClintock, 1993; Vanwesenbeeck, 2001).

De media vormt een belangrijke plaats voor het eerder benoemde maatschappelijk debat over sekswerk (Hallgrimdottir, Philips & Benoit, 2006). Door het uitzenden van beelden heeft de media een grote invloed in het opvoeden, informeren en entertainen van onze maatschappij (Hallgrimdottir, Philips

& Benoit, 2006; Duits & Boschhuizen, 2021). Hierdoor heeft de afbeelding van sekswerk, door de media, een grote rol in de beeldvorming over sekswerkers. Het grootste deel van de media plaatst sekswerk in een negatief daglicht, waarin de ergste gevallen van misbruik, slachtofferschap en gevallen waar sprake is van mensenhandel worden uitgelicht. Hierin speelt de vrouwelijke sekswerker voornamelijk de hoofdrol (Weitzer, 2018; Hallgrimdotir, Philips & Benoit, 2006; Verhoeven, 2007). Dit draagt nog meer bij aan de onterechte gelijkstelling van mensenhandel en sekswerk en versterkt de heersende beeldvorming van sekswerker als slachtoffer (Duits & Boschhuizen, 2021). Dit beeld beïnvloedt de subjectieve percepties van de maatschappelijke structuren en heeft invloed op de *agency* en belevingswereld van de sekswerker en de mannelijke sekswerker die onder deze groep valt.

Door de bias van de maatschappij en beleidsmakers zijn mannelijke sekswerkers sterk afhankelijk van het onvergonde domein (Van Gelder, 2015; Cheng, De Leendert & De Kroon, 2011). Dit heeft gevolgen voor hun arbeidsproces. Uit onderzoek van Vanwesenbeeck (2012) komt naar voren dat er vier beweegredenen centraal staan in het arbeidsproces van de mannelijke sekswerker namelijk; financieel, seksueel, recreatieve motieven en dwang (mensenhandel). De voornaamste reden voor het starten van sekswerk betreft de positieve financiële vooruitzichten. Dit wordt ook bevestigd door Gaffney en Beverley (2019), die keken naar mannelijke sekswerkers in het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast voert het grootste gedeelte van de mannelijke sekswerkers, ondanks het bestaande beeld over slachtofferschap, het werk vrijwillig uit (Cheng, De Leendert & De Kroon, 2011).

Binnen de contactlegging tussen klant en mannelijke sekswerker speelt het internet een cruciale rol, dit mede door de plaatsing van het mannelijk sekswerk in het onvergonde circuit (Cheng, De Leendert & De Kroon, 2011; Siegel, Sundelson, Meunier & Schrimshaw, 2022). Hierdoor is een grote mobiliteit noodzakelijk. Klanten hebben namelijk de voorkeur voor sekswerkers die jong of ‘nieuw’ zijn in de lokale seksindustrie (Cheng, De Leendert & De Kroon, 2011). Dit geeft tevens een keerzijde. De noodzaak voor mobiliteit kan zorgen voor onwetendheid over de regels die per gemeente worden gehandhaafd en zorgen voor frictie tussen sekswerkers en beleid (Cheng, De Leendert & De Kroon, 2011; Snippe, Schoonbeek & Boxum, 2018). Hierdoor kan het beeld over deviantie rondom het werk versterkt worden en de mannelijke sekswerker verder in zijn *agency* verminderen.

Maatschappelijke normen

De subjectieve percepties binnen de bias van de maatschappij geven invulling aan verschillende normen. De grootste perceptie is het stigma dat heerst rondom sekswerk (Scambler, 2016). Stigma wordt gedefinieerd door Goffman (1963) als “een sociaal kenmerk dat personen van anderen scheidt op basis van sociaal bepaalde oordelen.” De vooroordelen vaak gekoppeld aan deviantie en slachtofferschap, die heersen rondom sekswerk, kunnen leiden tot uitsluiting van bepaalde sociale rechten (Vanwesenbeeck, 2001). Rechten die hun medeburgers wel kunnen uitoefenen.

Mannelijk sekswerk wordt volgens Repetur en Veenstra (2011) veelal geassocieerd met drie grote taboes. Het eerste taboe is de maatschappelijke afkeuring van het geld die zij verdienen aan het

verrichten van seksuele diensten. Dit kan ervoor zorgen dat instanties, gevormd door de subjectieve percepties, mannelijke sekswerkers anders behandelen dan personen die geen sekswerk uitvoeren. Dit komt tevens naar voren in het onderzoek uitgevoerd door Van Oorschot, Van den Dries en Boutsias (2021). Zij wijzen op het weinige zicht op mannelijke sekswerkers en benadrukken ook de ontevredenheid van deze groep rondom het beleid. Zo vonden de mannen uit het onderzoek het oneerlijk dat zij amper in aanmerking komen voor sociale voorzieningen. Dit zorgt voor een daling in sociale zekerheid. Dit is tevens terug te zien bij geldbanken. Door de maatschappelijke afkeuring hebben banken moeite met het geven van zakelijke rekeningen aan sekswerkers (Snippe, Schoonbeek & Boxum, 2018). Dit belemmert het opvolgen van regels en kan ervoor zorgen dat zij verder het onvergunde domein worden ingetrokken.

Het tweede taboe is het stigma rondom homoseksualiteit (Repetur & Veenstra, 2011). De seksualiteit van de mannelijke sekswerker kan leiden tot minder of juist een dubbel stigma (Vanwesenbeeck, 2012; Repetur & Veenstra, 2011; Browne & Minichiello, 1995). Het dubbele stigma komt van het eerder genoemde stigma dat rondom homoseksualiteit heerst. Mannen die seks hebben met mannen worden doorgaans meer gestigmatiseerd dan mannen die seks hebben met vrouwen. Nederland heeft een tolerantie voor homo- en biseksuele mannen wanneer zij zich aanpassen aan de dominante heteronormatieve samenleving, die gebaseerd is op traditionele normen over mannelijk- en vrouwelijkheid (Buijs, 2012). Wanneer er niet voldaan wordt aan deze normen kan dit leiden tot stigma en uitsluiting. Als het heersende stigma rondom sekswerk hier aan toegevoegd wordt ontstaat er een dubbel stigma. Ondanks dat homo- of biseksuele mannen niet voldoen aan de heteronormatieve normen benoemen Koken, Bimbi en Parson (2009) dat subculturele normen binnen de LHBTIQ+ gemeenschap een vorm van prestige binden aan het verrichten van seksuele diensten voor geld. Binnen de gemeenschap bestaan volgens Morrison en Whitehead (2005) echter, wisselende meningen over het verrichten van seksuele diensten voor geld. De heteronormatieve standaarden, en daarbinnen de kijk op seksualiteit, kan zorgen voor frictie in de handelingsvrijheid en dus het uitoefenen van *agency*.

Het laatste taboe betreft de kijk op mannen als slachtoffer van seksueel misbruik of mensenhandel (Repetur & Veenstra, 2011). Mannen worden minder snel als slachtoffer gezien, waardoor er geen professionele hulp wordt gezocht wanneer dit nodig is. Ondanks de taboes blijken mannelijke sekswerkers volgens Browne en Minichiello (1995) minder gevolgen te ervaren van het heersende stigma. Dit komt door het traditionele perspectief op masculiniteit. De werkzaamheden van mannelijke sekswerkers zouden meer passen bij de traditionele normen geassocieerd met masculiniteit, zoals seksuele bekwaamheid en ondernemerschap. Tevens kwam er in onderzoek van Scott et al. (2005) naar voren dat er minder sprake is van uitbuiting, doordat er een gelijkere relatie zou bestaan tussen mannen en in de relatie tussen man en vrouw, mannen vaker de overhand hebben. Deze traditionele normen zorgen echter, voor een versterking van het eerder genoemde taboe dat mannen geen slachtoffer kunnen zijn van seksueel geweld (Vanwesenbeeck, 2012). Er kan nog steeds sprake zijn van uitbuiting, maar dit wordt niet gezien doordat mannen zich minder uitspreken. Al deze taboes en het heersende

stigma binnen deze taboes hebben invloed op de handelingsvrijheid van de mannelijke sekswerker en kunnen het uitoefenen van *agency* vormgeven.

Methodologie

Deze studie richtte zich op het verkrijgen van meer informatie over mannelijke sekswerkers in Nederland. Hier ligt de focus vooral op de ervaringen van *agency* binnen deze doelgroep. Aangezien het oogpunt en de belevingswereld van deze doelgroep tot op heden, in de Nederlandse context, onderbelicht is. Volgens de *grounded agency theory* heeft deze onderbelichting van de maatschappij te maken met de subjectieve percepties die de handelingsvrijheid van de mannelijke sekswerker beïnvloedt. (Shanahan & Hood, 2000; Evan, 2008). Dit betekent dat de ervaringen en belevingswereld van sekswerkers gevormd worden op basis van de subjectieve percepties die heersen binnen de sociaal-maatschappelijke structuren van de Nederlandse samenleving. Het verkrijgen van informatie over deze ervaringen van mannelijke sekswerkers zorgt voor uitbreiding van het academische onderzoeksveld en trekt weg van de huidige bias, die zich voornamelijk focust op vrouwelijke sekswerkers of negatieve associaties zoals het doorgeven en krijgen van Hiv (Vanwesenbeeck, 2012; Smith, Grov, Seal & Mccall, 2012; Raine, 2021).

De eerder genoemde belevingswereld van mannelijke sekswerkers is door middel van een kwalitatieve onderzoeksmethode in kaart gebracht. Hierdoor was er de mogelijkheid om op verkennende wijze te kijken naar de ervaringen, zodat de belevingswereld van mannelijke sekswerkers geschetst en begrepen kon worden (Creswell & Creswell, 2023). Dit is op basis van diepte-interviews verwezenlijkt.

Interviews

Tijdens het onderzoek zijn er elf semigestructureerde interviews gehouden. Hiervan waren er negen met (oud) mannelijke sekswerkers, één met een hulpverlener en één interview met een onderzoeker, die een groot deel van zijn werk heeft gewijd aan mannelijke sekswerkers. Binnen dit onderzoek is naast verschillende respondenten ook gezocht naar diversiteit op basis van leeftijd, werkplek en etniciteit. Hierdoor was er een spreiding van leeftijd binnen de respondenten, waarvan de jongste de leeftijd had van 23 en de oudste de leeftijd van 56. Tevens is er gereageerd op advertenties die op verschillende plaatsen geadverteerd werden, zoals binnen de randsteden maar ook buiten de randstad. Ook hadden de respondenten diverse etnische achtergronden. De interviews zijn op twee interpretatieve manieren ingezet.

Ten eerste hebben de interviews met sekswerkers meer inzichten gegeven binnen de ervaringen van de doelgroep en hun beleving van *agency* binnen de sociaal-maatschappelijke structuren. De interviews met de hulpverlener en onderzoeker zijn verder ingegaan op de mannelijke sekswerkers als sociale groep. Op deze wijze zijn er persoonlijke patronen, thema's en ervaringen in kaart gebracht. Tevens konden hierdoor de sociale dimensies op macro niveau verder uit worden gediëpt. De interviews

zijn gehouden op basis van een topiclijst, zodat dezelfde concepten bij elk interview zijn gemeten en zo op adequate wijze konden worden uitgelicht. De topiclijst bestond uit de volgende punten:

- Leeftijd
- Seksuele oriëntatie (verschil ervaring homo- en heteroseksuele mannen)
- Uitvoeren van het werk (duur, onvergunde/ vergunde branche, werkplek, mobiliteit)
- Ervaringen tijdens het werk
- Invloeden op persoonlijke en professionele sfeer (gezondheid, anonimiteit, gezinsleven, sociale banden)
- Stigma
- Beleid/ instanties.

Sampling strategie

Van Gelder (2015) benoemt al eerder in zijn onderzoek dat er geen sprake is van een collectieve samenhang onder mannelijke sekswerkers. Daarnaast is door de focus op vrouwelijke sekswerkers de groep vrijwel onzichtbaar. Hierdoor was de toegang tot deze groep vrij gecompliceerd. Het contact moest hierdoor op verschillende wijzen gezocht worden. Hier was de wens dat er een sneeuwbaaleffect gecreëerd zou worden door de hoop dat het benaderen van één leidt tot toegang tot meerderen (Chaim Noy, 2008). Deze benadering is op twee manieren uitgevoerd.

De eerste was via mijn eigen netwerk als hulpverlener bij een stichting wat zich richt op sekswerkers. Hierdoor kon er op een makkelijkere wijze contact gelegd worden met mannelijke sekswerkers die al bekend waren bij de stichting. Daarnaast is er contact gelegd met mannelijke sekswerkers via advertenties op websites als Kinky, Sexjobs en zijn er meerdere escortbedrijven voor mannelijke sekswerkers benaderd. Door de weinige collectieve samenhang binnen de groep waren er ook weinig die veel contact hadden met anderen mannelijke sekswerkers. Hierdoor is het gewenste sneeuwbaaleffect niet bereikt. Desalniettemin is het toch gelukt om negen sekswerkers te interviewen. Hierin is ook de limitatie van het onderzoek aanwezig. Doordat de respondenten verkregen zijn door te reageren op advertenties is alleen de groep bereikt die zichzelf adverteert op advertentiesites. Hierdoor zijn de mannelijke sekswerkers die bijvoorbeeld werken via een escortbedrijf of staan bij bepaalde cruisegebieden niet gehoord. In een vervolgonderzoek kan een grotere diversiteit van werkwijze ook zorgen voor eventuele anderen ervaringen.

Ethiek

Zoals eerder beschreven is rondom sekswerk sprake van veel controversie en daardoor een bekend onderwerp binnen maatschappelijke debatten. Door de maatschappelijke controversie, beleidsvragen en uitsluiting is het een atypische doelgroep. Hierdoor is ethiek een belangrijk aspect waar tijdens het onderzoek veel aandacht aan is besteed. Dit is gebeurd op de volgende manieren.

Ten eerste was door het stigma belang bij de bewaking van anonimiteit van de respondent. In het onderzoek zijn de respondenten direct geanonimiseerd. Tevens zijn de informed consent formulieren apart en beschermd bewaard, zodat de interviews en formulieren niet gekoppeld konden worden.

Daarnaast komt er uit meerdere onderzoeken naar voren dat sekswerkers meer psychologische problemen ondervinden dan de algemene bevolking (Sanders, 2004; Chudakov et al, 2002; Vanwesenbeeck, 2005). Ondanks dat dit niet het doel was van het onderzoek konden dit soort problemen wel naar bovenkomen tijdens de interviews. Hier was ik mij van bewust en door middel van mijn achtergrond als hulpverlener kon ik hier op adequate wijze ondersteuning bieden, indien dit nodig was.

Als laatste is er ook ingegaan worden op de seksuele oriëntatie van de sekswerker, dit was van belang voor het onderzoek aangezien er tevens taboe heerst rondom homoseksualiteit. Dit kan leiden tot een dubbel stigma. Om de ervaringen van de mannelijke sekswerkers juist in kaart te brengen was het van belang om deze vraag te stellen, omdat dit de *agency* van de mannelijke sekswerker kan beïnvloeden.

Er is tijdens de interviews een veilige sfeer gecreëerd, door van tevoren aan te geven dat de respondent ten alle tijden het interview kan stoppen en door aan te geven dat de respondent ten alle tijden mag weigeren om een vraag te beantwoorden. Ook zijn er rustmomenten ingebouwd. Bij de interviews was transparante communicatie van beide partijen dan ook van belang.

Resultaten

Tijdens de interviews hebben mannelijke sekswerkers het mogelijk gemaakt om een kijk in hun wereld te nemen. Hierdoor was het mogelijk om de subjectieve percepties binnen de sociaal-maatschappelijke structuren bloot te leggen. Waardoor ingegaan kon worden op de effecten, van deze percepties, in het voelen en uitoefenen van *agency*. Hieruit kwam naar voren dat de percepties niet alleen invloed hebben binnen het werkveld van de mannelijke sekswerker, maar ook binnen de persoonlijke sferen zorgen de subjectieve percepties voor frictie. Uit de interviews kwam tevens naar voren dat de hoeveelheid handelingsvrijheid of *agency* ook kan afhangen van de subgroep waarin de mannelijke sekswerkers zich begeeft. Mannelijke sekswerkers bestaan namelijk niet uit één uniforme groep, maar binnen deze groep zijn subgroepen te vinden op basis van verschillende aspecten, zoals werkuitvoering, klantenbasis, seksualiteit etc. Uit dit onderzoek komen twee subgroepen naar voren. Deze subgroepen zullen in de vorm van trajecten hieronder weergegeven worden. Vervolgens zal er ingegaan worden op de gelijkenissen tussen de subgroepen binnen het uitoefenen en voelen van *agency*.

Traject I

Het eerste traject wat wordt weergegeven begint bij contact met het sekswerk op jonge leeftijd. Hierin komen deze jongens op jonge leeftijd in contact met een veel oudere man. De man biedt hun verschillende kansen. Een slaapplek, geld om te verdienen, spullen. Respondent 6 geeft aan dat hij op

veertien jarige leeftijd benaderd werd, door de baas van een friettent die vroeg of hij extra geld wilde verdienen. Hij ging hier mee akkoord en elke vrijdag voerde hij seksuele acties uit waardoor hij een grotere klantenbasis kreeg. Zijn eerste seksuele ervaring had hij al op jongere leeftijd gehad, waardoor seksueel contact gewoon voor hem was geworden. Respondent 2 en 3 beginnen beide ook op minderjarige leeftijd met het verrichten van seksuele handelingen bij oudere mannen:

“Maar ook toen ik 16/17 was toen zat ik dus in pleegzorg en dus ik wilde helemaal niet graag naar. Heel soms kon ik dan naar mijn moeders huis, maar ik wilde helemaal niet naar die pleegfamilie dus ik bleef eigenlijk zoveel mogelijk weg, zo lang mogelijk op school hangen en ontmoette ik op een gegeven moment een oudere man, daar kon ik dan wel gewoon maar hij wilde daar wel iets voor terug. Dus dat is eigenlijk een beetje het begin geweest van dat.” (Respondent 2)

Voor de één was dit de mogelijkheid om te ontsnappen uit een thuissituatie die niet prettig was. Voor respondent 3 lag dit wat anders:

“Ik was zeventien en eerst begon seksueel contact gewoon via Grindr en op een gegeven moment had ik seksueel contact gehad met een oudere man, ja ouder dan ik zeg maar. Hij in de dertig en ik was zeventien en hij begon me er spulletjes voor te geven en toen was ik van oh dat is makkelijk. Want daarvoor waren andere mensen wel al van voor geld en dat soort dingen. Toen was ik elke keer van nee en waarom zou ik dat überhaupt doen. Toen kwam ik erachter dat het opzich best wel makkelijk was en toen heb ik besloten om het ook voor geld te doen. Dus ik ben begonnen op mijn zeventiende.”

De mannen zijn vervolgens doorgegaan en hebben zich vrijwillig als sekswerker aangeboden. Het eerste contact met klanten vond voornamelijk plaats op online platformen, waarnaar er op verschillende plaatsen afgesproken kan worden zoals, hotels, cardates maar ook bij klanten thuis. Het werk zorgt voor spanning en het hoge inkomen leverde voordelen op zoals veel kunnen reizen. Echter bracht het ook een aantal nadelen die voor langere tijd overwicht hadden in het handelen van de respondenten. Het eerste wat naar voren kwam is het zelfbeeld:

“Negatief dat ik een heel laag zelfbeeld heb gekregen eigenlijk. Wat ik al wel een beetje had, maar ik dacht het hiermee te kunnen verhelpen maar het is juist een beetje de tegenovergestelde richting op geslagen.” (Respondent 2).

Dit negatieve zelfbeeld uitte zich in verschillende gedragingen. Zij vonden het lastig om grenzen aan te geven en er werd veel makkelijker gekeken naar seksueel contact, echter ging dit ook gepaard met een ongezond beeld van seks waarin er naar zichzelf werd gekeken als puur seksobject:

‘‘Heel erg lang mezelf gezien als een seksobject. Ik was alleen goed om seks te hebben en mijn behoeften doen er niet toe – Als ik contact heb gewoon met normale mensen enzo zonder seksueel contact. Als mensen op een gegeven moment wel seksueel contact willen, durfde ik geen nee meer te zeggen, omdat ik dan de relatie zo belangrijk vond en dacht ik altijd het is maar seks.’’

(Respondent 3).

Dit leidde bij één tot zichzelf zoveel mogelijk aanpassen naar de wensen van anderen, waardoor hij zoveel mogelijk externe validatie kon krijgen. Bij de anderen kon dit zorgen voor het zichzelf afzonderen en afsluiten van emoties en anderen sociale contacten:

‘‘Gewoon, ik gunde mezelf op den duur niet, geen, gewoon geen leuke dingen meer doen, gewoon hard zijn voor mij niet, bijvoorbeeld op mijn gevoeld en ook altijd had. Je mag niet huilen, weet je wel, dat had ik heel erg. (Respondent 6).

Alle drie gaven aan dat zij vooral een probleem hadden met ouder worden, hierin lag de focus vooral op het verliezen van de titel Twink. Twink wordt vaak gedefinieerd als typisch jongere, dunnere homo met weinig of geen lichaamshaar (Tran et al., 2020). Voor deze groep is, volgens de respondenten, bij klanten voornamelijk de voorkeur:

‘‘Dat ik ten eerste het idee omdat toen ik zestien was met die oudere vent afsprak. Er leefde dat besepte ik mij laatst pas, maar er leefde heel erg het idee in mij naarmate ik ouder – Ik was gewoon een beetje geobsedeerd met ouder worden. Ik ben nu 23 ja dus nog steeds op zich best wel jong toch. Maar ik voelde me gewoon heel oud, omdat bij hem heel erg de focus lag op maximaal achttien.’’

(Respondent 2)

Dat vind ik nu heel moeilijk, want ik word nu zeg maar, want ik ben nu 23 en ik word dit jaar 24. En in mijn hoofd zo erg, Twink is tot 25 en daarna geen idee snap je – En ik merkte heel erg dat mijn hele identiteit Twink werd... dus ik vind dat niet zo goed. (Respondent 3).

Respondent 6 geeft hier op aan dat het ouder worden een probleem is mede doordat de anderen nog als mannen werken. Hij geeft aan dat wanneer zij ouder worden zij inderdaad niet meer passen in een bepaald type, het Twink type zoals respondent 3 aangeeft. Dan is de volgende stap dat zij gaan trainen of anderen handelingen verrichten om het werk nog verder uit te kunnen voeren: *‘‘Trainen, gespierder worden, dat wordt de volgende stap voor ze heel vaak, want die Twinkboys, ja Twinkboys blijven... die leeftijd ga je groeit eruit.’’* De onderzoeker die tevens is geïnterviewd beaamt dit fenomeen. Hij geeft aan dat er dan verwacht wordt van mannen die seks hebben met mannen dat zij zich gaan ‘professionaliseren’, dit heeft volgens hem drie vormen; travestiet worden, de SM ingaan of Masseren

toevoegen aan de service die zij bieden. Dit is ook te zien bij respondent 6. Hij is na eerst te hebben gewerkt als jongen op zijn negentiende begonnen met het werken als travestiet achter de ramen, dit heeft hij gedaan op verschillende plaatsen door heel Nederland, maar ook België en Spanje.

Het tweede wat naar voren kwam was dat drugsgebruik verweven lijkt te zitten in de werkzaamheden. Respondent 6 gaf aan dat: *‘heel veel mannen betalen. Ze willen ook dat je gaat mee gebruiken. Je kan heel veel toneelspelen natuurlijk als ze niet kijken, maar sommigen die komen het echt brengen voor je.’* Ook gebruikten alle drie de respondenten drugs of alcohol om het werk aan te kunnen en leidde dit bij één tot een opname in een afkickkliniek:

‘En later kwam ik in contact met drugs en toen kwam ik erachter bij me allereerste keer van dit is fijn ik kan nu een soort van kiezen, tussen aanhalingstekens, welke emotie ik wil. Dus bijvoorbeeld dit laat me goed voelen en dat soort dingen. Dus bij mij ging ik het ook gebruiken tijdens het werk. Tijdens prostitutiewerk.’ (Respondent 3)

Drugs was een middel voor de respondenten om emoties te kunnen reguleren en verbergen. Alle drie gaven aan dat zij stappen hebben genomen of open staan voor psychische hulp om te helpen met het verwerken van eerdere trauma's maar ook van het uitvoeren van het sekswerk. Hier kwam één van de respondenten ook het stigma tegen:

‘Ja, dan had je maar iets anders moeten doen of een andere baan moeten zoeken... Echt, ik dacht en dan moet ik nog mijn hele levensverhaal beginnen te vertellen vanaf mijn elfde, dan begint het weer van het is je eigen schuld. Begon je meteen weer schuldgevoel te krijgen. Het is mijn eigen schuld, mag toch niet?’ (Respondent 6).

Niet alleen was daar het stigma te vinden. In de literatuur kwam naar voren dat er vaak een dubbel stigma bestaat op mannen die seks hebben met mannen, door de onderliggende homofobie die nog weleens voor kan komen. Hier hadden de respondenten wisselende antwoorden over. De één zag niet direct homofobie maar later vertelde hij over een soort *fetishization*:

‘Het is niet persé homofobie, maar het is wel gewoon naja verschuuld dus wel ergens, maar er is wel een soort, hoe noem je dat fetishization... Maar het is dus meer een fetisj dan dat ik echt een gevoel heb dat ik niet word gerespecteerd.’ (Respondent 2).

Toch geeft hij wel aan dat het ergens verschuuld zit, dit komt meer overeen met de anderen respondenten. Zij bevestigden het dubbel stigma, waarbij ze aangeven dat het altijd aanwezig is. Ook werd hierin aangegeven dat de klant ook een vorm van stigma heeft. Er wordt vaker aangegeven dat mannen

bijvoorbeeld helemaal geen homo zijn. Ook al bezoeken zij een mannelijke sekswerker. Het is namelijk lastiger voor een man om naar een mannelijke sekswerker te gaan dan naar een vrouwelijke sekswerker, door de onderliggende homofobie:

‘Het stigma van homoseksualiteit en prostitutie bij elkaar dat hangt ook af van de klant, omdat zij natuurlijk ook niet out zijn en een gezin hebben... Ja natuurlijk, als je als man, ja als er een getrouwde man gaat naar een sekswerker die vrouw is. Wordt het meer geaccepteerd want dan is het alleen vreemdgaan, dan als hij zou gaan met een man.’ (Respondent 3).

Traject II

In het tweede traject hing de start van het sekswerk af van de al bestaande seksuele interesse bij deze groep mannen. Dit speelde zich af in verschillende vormen zoals interesse in seksuele psychologie, zich al eerder begeven in de ‘sex positive’ of swingers ‘scene’ of dat ze op jongere leeftijd al dachten dat dit beroep bij hen zou passen:

Ik had eigenlijk altijd wel al interesse. Ik heb sowieso vanaf hele jonge leeftijd interesse in alle vormen van seksualiteit gehad, en een aantal jaren geleden kreeg ik steeds vaker tijdens een date of na een date opmerkingen als: ‘oh wauw ik zou hier geld voor betalen, of is sekswerk niet iets voor jou.’ (Respondent 4).

In de stap naar het starten van sekswerk namen anderen personen ook een invloedrijke positie in, zoals naar voren komt in de quote van Respondent 4. Naast zijn persoonlijke interesse waren er ook anderen in zijn omgeving die aangaven dat dit beroep bij hem zou passen. Respondent 5 bevond zich al in de swingerswereld en is vervolgens in contact gekomen met een vrouw die voor hem de springplank werd tot het sekswerk:

‘Ik kwam in contact met iemand die eigenlijk al veel verder was op dit gebied en die nou, vond het fijn... om iemand voor veiligheid bij te hebben, maar ook als de wens van de klant is om een stel erbij te hebben of een man erbij, dan kon ik daar ook voor gebruikt worden... En in het begin was dat spanning en uitproberen en daarna dacht ik van nou dit is wel interessant, ook financieel gezien, en eigenlijk deed ik ineens dingen betaald, wat ik daarvoor ook uitprobeerde.’

Niet alleen hadden anderen invloed in de start van het sekswerk. Zij waren ook een hulpmiddel om zichzelf te ontwikkelen als sekswerker en zichzelf te ontplooiën tot de sekswerker of gigolo die zij voor ogen hadden. De helft van de respondenten zijn ook eerst gaan oefenen:

‘En toen ben ik er wat serieuzer werk van gaan maken. Toen heb ik een aantal dates opgezet alsof het een betaalde date was, maar dan zonder geld, en dat ook tegen diegene gezegd, van ‘hé ik ben van plan sekswerk te gaan doen en ik wil feedback over wat ik wel en niet goed doe’. ‘

De dates waren voor de respondent een middel om zichzelf te verbeteren en ontwikkelen binnen het beroep. Doordat bij de meesten een interesse bestond voor seksualiteit, haalt deze groep ook veel plezier uit het werk. Geld is nog steeds een belangrijk standpunt voor de start bij twee van de respondenten. Echter, hebben vijf van de zes personen in deze groep een andere baan naast het sekswerk. Hierop benoemen ze dat de wereld van mannelijke escorts veel kleiner is dan de wereld van vrouwelijke escorts. Hierdoor hebben zij minder de mogelijkheid om net zoveel geld te verdienen als vrouwelijke escorts. Dit zou volgens Respondent 8 te maken hebben met de seksuele normen voor vrouwen, die nog aanwezig zijn binnen de maatschappij:

‘ En een vrouw waar het ook nog wel een beetje ingebakken zit, zeg maar bij de maatschappij van een vrouw die, ja, die verlaagt zich als ze een gigolo boekt... Maar ik denk wel dat de vrouw dat heel veel mensen denken van ja, een vrouw als zij een man wil dan gaat ze gewoon even naar een kroeg toe, gaat ze gewoon wat drankjes doen en een beetje flirten met iemand, ja dan komt het heus wel goed.’
(Respondent 8).

Deze seksuele normen zijn ook terug te vinden in de reacties van buitenaf. De respondenten geven aan dat de reacties die zij krijgen op het werk van de omgeving anders kan zijn dan de reactie op vrouwelijke sekswerkers:

‘Het komt nog wel eens voor dat als ik tegen mannen vertel dat ik sekswerk doe, dat ze in eerste instantie zoiets hebben van oh, cool en oh dat wil ik ook gaan doen. En bij en naar vrouwen hebben ze dan eerder zoiets van oh? Oh dat? Ja, waarom zou je dat willen?’ (Respondent 4).

Zoals eerder naar voren kwam in het theoretisch kader past de mannelijke sekswerker veel beter binnen de traditionele normen rondom masculiniteit. Dit geldt echter alleen voor gigolo's waar de klantenbasis bestaat uit vrouwen en koppels. Voor vrouwelijke sekswerkers is ondanks de grotere wereld ook de seksuele normen die zorgen dat het beroep niet dezelfde reactie krijgt. Een hulpverlener geeft aan dat het voor mannen vaker een wensbaan is. Dit door de gedachte om veel seks te kunnen hebben met vrouwen. Respondent 9 geeft dan ook aan dat het beeld van de gigolo veel wordt geromantiseerd. Want ondanks deze kijk zorgt het stigma en discretie, rondom het beroep, ervoor dat een groot deel van deze mannen zichzelf tegenhoudt om open over hun werkzaamheden te vertellen. Dit komt nog steeds door het heersende stigma en ook door de discretie die deze klantenbasis met zich mee brengt.

Onvergunde domein

Naast de twee verschillende trajecten die door de subgroepen worden bewandeld hebben zij ook gelijkenissen. Het werkveld van beide subgroepen speelt zich grotendeels af in het onvergunde domein. Dit bleek ook uit de interviews, acht van de negen sekswerkers gaf aan dat zij voornamelijk werken of werkten via online platformen als Kinky, Sexjobs, Bullchat, Boys For You en Redlights. Hiervan stonden de meeste op Kinky en Sexjobs en hadden twee ook advertenties geplaatst op Redlights waardoor zij ook beschikbaar zijn voor boekingen in België. De enige van de mannelijke sekswerkers die wel werkzaam was in het vergunde domein werkte in clubs en achter de ramen als travestiet:

‘Ik deed eerst als jongen werken, maar daarna begon ik ook te dansen als trav, weet je wel in de clubs. En van daaruit ging ik alleen maar zo werken, snap je.’

‘Dus met mijn negentiende, stond ik al achter de ramen in Amsterdam weet ik nog goed destijds.’
(Respondent 6)

Doordat de meeste van de sekswerkers werken in het onvergunde domein hebben zij ook in de uitvoering van het werk minder opties. Zes van de negen mannelijke sekswerkers werkt dan ook zwart:

‘Bijvoorbeeld nu moet het allemaal zwart. En als ik het wit wil doen dan moet ik veel afdragen. Dat vind ik gewoon. Ik heb liever dat het wit gebeurt maarja. Ik denk ook waarom moet ik zoveel afdragen.’ (Respondent 1)

De sekswerkers die wel ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel als ZZP'er staan dit vaker om anderen redenen dan het sekswerk of hebben ervoor gekozen het breder te verwoorden. Het maatschappelijk stigma weerhoudt hen ervan om zichzelf in te schrijven met het werk wat zij uitoefenen. Hierop geeft Respondent 8 aan:

‘Daarvoor deed ik al iets met marketing... dus ik stond daarvoor al ingeschreven bij de KvK en toen ik, ja, iets meer boekingen begon te krijgen qua gigolo dates. Toen dacht ik van ja, het is eigenlijk wel beter om gewoon eventjes erbij te zetten, dat ik ook dit doe... Dus ik heb toen nog online bij de KvK heb ik erbij gezet... de naam plus wat ik doe en ik heb het dan algemeen gehouden. Dus ik hou mensen gezelschap in de brede zin van het woord eigenlijk.’

Uit de interviews kwam ook naar voren dat vergunningen erg ingewikkeld te verkrijgen zijn waardoor mannelijke sekswerkers hier ook op vast lopen. In veel gemeenten is een vergunning nodig om het werk uit te kunnen voeren, echter weten politie en gemeente personeel vaak niet waar en hoe de mannelijke

sekswerker deze vergunning kan verkrijgen. Dit zorgt ervoor dat het werken zonder vergunning op de meeste plekken gedoogd wordt. Dit gegeven wordt door respondent 9 aangekaart:

“Nou het is gewoon heel raar dat je dus als sekswerker een vergunning nodig hebt. Maar als je een bordeel hebt, dan kan ik of ruimte als deze komt op hetzelfde neer. In feite is het normaal dat je daar de gemeenschap van op de hoogte brengt. Ja en dat er gekeken wordt naar eventuele overlast. Dus oké vergunning dat snap ik. Maar een stratenmaker die een oprit aan komt leggen of een padje aan komt leggen, die heeft geen vergunning nodig. Een thuiskapper heeft geen vergunning nodig. Ik vraag me eigenlijk af of eventueel hulp in de huishouding. Whatever. Dus het hele vergunningen verhaal is, is op zich al raar.”

Sociale normen

Uit alle interviews kwam naar voren dat er sprake is van een sociaal en maatschappelijk stigma rondom sekswerk. Hierin was ook de grootste wisselwerking tussen sociale structuren met subjectieve percepties en de objectieve mogelijkheden binnen iemands handelen te zien. En was de *grounded agency theory* dan ook het sterkst aanwezig. De mannelijke sekswerkers gaven verschillende antwoorden over de openheid naar de directe sociale kringen. Als vrienden het wisten, wisten die het vaak eerder dan familie en ook de reacties van familie en vrienden waren wisselend. Een aantal, die de familie hadden verteld over hun werk, gaven aan dat familie positief reageerde bij het vertellen. Anderen gaven juist aan dat ouders het er best moeilijk mee hadden, of dat ze juist een andere reactie van ouders verwacht hadden:

“Mijn moeder weet het wel, maar die vindt het best wel moeilijk. Ik heb eigenlijk mijn hele leven alles verteld wat ik deed... Ik had eigenlijk geen geheimen wat dat betreft en mijn moeder leek overal redelijk oké mee. Ze had zoiets van: ja, als dat jouw keuze is, dan doe je ding en ik vertrouw je en met die gedachte ging ik er ook vanuit dat ze best oké zou reageren op als ik zou zeggen dat ik sekswerk doe. Toen ik dan aan haar vertelde, deed ik het inmiddels al. Ik denk een half jaar of een jaar ofzo, en in eerste instantie reageerden ze redelijk koel, redelijk kalm. Ze had wat vragen en het was een beetje van nou en nou. Ik weet niet of dat ik er heel enthousiast over ben. De volgende dag belde ze echt helemaal in paniek, helemaal in tranen van oh. Het gaat niet goed met je en ik ben zo bang dat je binnenkort in het ziekenhuis beland. De mensen willen je lichaam alleen maar misbruiken en gewoon een heel verkeerd beeld van wat het is dat ik doe.” (Respondent 4)

Ook bij vrienden waren de reacties wisselend. De meesten vertelden het aan vrienden waarvan zij wisten dat die het niet zouden afkeuren, of zijn al jaren bezig met het maken van vrienden die allemaal hetzelfde gedachtegoed hebben. Hierdoor kan er open over het werk gepraat worden. Dit vonden zij zelf erg belangrijk, aangezien het belang aanwezig was om open over het beroep met mensen te kunnen

communiceren, waardoor er ook steun gezocht kan worden. Niet alle vrienden gaven de gewenste steun. Respondent 8, die heel erg open is over het werk, gaf aan dat:

“Van mijn oude vriendengroep, ik ben gelovig opgevoed en die vriendengroep ook. En zij wisten het eigenlijk dat had ik in het algemeen aan hun verteld... Toen ik het vertelde toen ja, waren ze niet verbaast want ze wisten het eigenlijk al, maar ze vonden het niet perse van dat ze het aanmoedigde ofzo... Het is niet zo dat ze mij aanmoedigen, dat voor de rest nooit niet echt naar mij toe negatieve reacties.”

Ondanks dat er geen negatieve reacties waren zorgt het gebrek aan steun wel tot verandering van gedrag. Respondenten waarvan vrienden of familie wisselende reacties hadden, gaven aan dat ze hierdoor minder zichzelf konden zijn. Ze beschreven dat ze moeten nadenken over wat ze delen en bewust verhalen niet vertellen ondanks dat daar wel de wens voor is. Dit leidt ertoe dat zij het gevoel hebben dat zij niet op authentieke wijze zichzelf kunnen zijn:

“Het is niet zo dat ik me anders gedraag, maar ik heb wel het gevoel van dat ja, ik kan bij hun niet helemaal mezelf zijn, omdat ze toch wel enigszins nog niet ermee eens zijn. Dus dan gedraag ik me toch wel heel anders niet persé heel anders maar wel iets... Ik denk dat ik dan iets meer gefilterd ben in wat ik zeg en dat ik dan ja, ik vind het echt oprecht leuk en ik vertel ook graag dingen over hoe dat gaat.” (Respondent 8)

Het filteren zorgt er dus voor dat zij niet ten alle tijden zichzelf kunnen zijn. Hierdoor kunnen zij niet vertellen over de zaken die hen in het dagelijks leven bezighoudt. Respondenten die het niet vertellen aan de omgeving hebben hiervoor gekozen omdat, ze graag de mensen dicht bij hen willen beschermen voor de maatschappelijke kijk op sekswerk. Dit mede omdat zij niet willen dat hun dierbaren worden geconfronteerd met het werk:

“Om ze te beschermen, de maatschappij, hoe mensen daarop reageren... En dat gaat nooit positief zijn... De buurvrouw gaat nooit zeggen van tegen iemand uit mijn kring van: Goh wat leuk hé, wat goed van hem dat ie dat doet. Je kunt trots op hem zijn.” (Respondent 9)

Hierdoor hebben zij het gevoel dat zij een dubbelleven moeten hebben en daardoor eigenlijk ‘de nacht in gedwongen worden.’ Zoals Respondent 5 aangeeft. Dit dubbele leven zorgt ervoor dat ze zich in geen van de werelden thuis voelen of dat zij kansen hierdoor mis lopen, omdat ze het geheim houden:

“Maar aan de andere kant loop ik dus ook wel genoeg kansen mis doordat ik eigenlijk mijn gewone leven wil behouden. Door het stigma is toch dat er, ja dat ik echt wel terughoudend ben in het

vertellen, want soms vinden mensen het super interessant en leuk om te horen. Maar vertel omdat ik dat niet weet, ik weet niet hoe ze reageren, dus dan vertel ik het maar niet.’’ (Respondent 5).

Dit dubbele leven zorgt niet alleen voor het niet vertellen, maar ook voor het specifiek uitkiezen wie er in de sociale kringen wordt toegelaten. Zoals eerder omschreven zocht Respondent 4 specifiek naar personen met hetzelfde gedachtegoed, waardoor de normen en waarden op één lijn liggen. Respondent 6 daarentegen kiest juist specifiek de mensen om roddels te voorkomen. Ook omdat er al eerder roddels waren verspreid over het beroep dat hij uitvoerde.

Instanties

Niet alleen was in de sociale kringen het maatschappelijk stigma kenbaar, ook bij instanties heeft het stigma invloed op de zelfbeschikking van de mannelijke sekswerker. Zoals eerder omschreven hebben medewerkers bij de gemeenten en politie vaak geen weet van de huidige wet- en regelgeving rondom sekswerk. Respondent 9 geeft hierop aan dat instanties vaak niet het verschil kunnen maken tussen uitbuiting en het werk uitvoeren uit vrije wil. Hij geeft dan ook aan dat, hij het gevoel heeft dat hij als onbekwaam wordt gezien. De gesproken hulpverlener geeft aan dat er hierdoor ook vaak een maatschappelijke druk wordt uitgeoefend doordat deze groep werkzaam is binnen de sekswerkbranche. Respondent 6 geeft aan dat hij ook bij het zoeken van professionele hulp hier tegen aanliep:

‘‘Dat hadden ze ook toen ik begon bij de psycholoog... Ja, dan had je maar iets anders moeten doen of een andere baan moeten zoeken. Maar ja, dat snap je toch wel dat. Echt, ik dacht en dan moet ik nog mijn hele levensverhaal beginnen te vertellen vanaf mijn elfde dat ik. Dan begint het weer van het is je eigen schuld. Begon je meteen weer het schuldgevoel te krijgen. Het is mijn eigen schuld mag toch niet?’’

Dit stigma weerhield hem er dan ook van om meteen de juiste hulp te kunnen krijgen en werkte mee in het versterken van zijn eigen schuldgevoel over het werk. Hierdoor kon hij zich niet meteen gedragen zoals hij zou willen.

Daarnaast hebben sekswerkers ook minder mogelijkheden door het werk wat zij uitvoeren. Zo werd er aangegeven in de interviews dat banken vaak geen hypotheek geven. Hierdoor is een huis kopen als sekswerker eigenlijk onmogelijk. Als reactie hierop gaf Respondent 6 aan dat collega's binnen het werk huizen gaan kopen in andere landen als investering, aangezien ze dit niet in Nederland kunnen. Instanties kunnen dus nog steeds lastig oordeelvrij handelen naar de mannelijke sekswerker. Dit geeft een restrictie in de handelingsvrijheid en kan ervoor zorgen dat mannelijke sekswerkers gefilterd door het leven gaan. Dit was al eerder terug te zien bij Respondent 8 die ervoor heeft gekozen om een bredere verwoording te gebruiken dan sekswerker. Ook heeft hij niet gekozen een zakelijke rekening apart te openen voor het sekswerk, vanwege de problemen die het zou kunnen veroorzaken bij de bank.

Uit de interviews blijkt dat de subjectieve percepties voor bepaalde restricties kunnen zorgen binnen het uitoefenen van *agency*. Dit is echter, niet bij elke subgroep hetzelfde. De eerder bestaande subjectieve percepties binnen maatschappelijke structuren kunnen dus invloed hebben op de hoeveelheid frictie die er bestaat binnen iemands wenselijk handelen en zijn daadwerkelijke mogelijkheid tot handelen.

Conclusie en discussie

In dit onderzoek is gekeken naar de ervaringen rondom *agency* van mannelijke sekswerkers met daarin een focus op de sociaal-maatschappelijke structuren, die de mate van *agency* beïnvloeden. Hierin was de *grounded agency theory* een belangrijk uitgangspunt. Binnen deze theorie wordt de wisselwerking tussen de subjectieve percepties binnen maatschappelijke structuren en de objectieve mogelijkheden binnen de handelingsvrijheid van een persoon beschreven. De hoeveelheid *agency* van mannelijke sekswerkers zou dus afhankelijk zijn van de subjectieve percepties die heersen binnen de maatschappelijke structuren. Deze wisselwerking is op basis van een aantal sociaal-maatschappelijke structuren gemeten.

Als eerste kwamen er twee subgroepen naar voren, die beide anderen vormen van *agency* ervaren. Deze twee groepen kwamen voort uit de beoogde klanten die zij hadden. Mannelijke sekswerkers, met mannen als beoogd publiek, hadden naast homofobie ook te maken met een indirecte vorm van homofobie. Deze indirecte vorm vond vooral plaats bij de klant. Hierin durfde mannelijke klanten minder snel hun seksuele aantrekking tot anderen mannen te bekennen. Dit bevestigt een van de eerder genoemde taboes beschreven door Repetur en Veenstra (2011) en wordt het mogelijke dubbele stigma bevestigd, die naar voren kwam in het werk van Vanwesenbeeck (2012). Daarnaast hadden zij door de subjectieve percepties binnen de homogemeenschap problemen met ouder worden. Dit had invloed op het zelfbeeld van de sekswerker. Niet alleen had het niet ouder willen worden effect op het zelfbeeld. Deze groep voelde zich ook sneller een seksobject, dit werkte nog nadeliger voor het zelfbeeld en daarin de gedachte over zelfbeschikking.

De tweede subgroep die naar voren kwam, hadden voornamelijk vrouwen en koppels als klanten. Deze groep gebruikte ook wel de term *gigolo* voor zichzelf. Zij hadden al een persoonlijke interesse in seksualiteit en intimiteit voordat zij begonnen met het beroep. Dit was naast financiële voordelen dan ook de voornaamste reden dat zij begonnen in het werk. Hierdoor halen zij veel plezier uit het werk, echter door de heersende sociale normen rondom de seksuele zelfbeschikking van vrouwen hebben zij minder de mogelijkheid om het werk fulltime uit te voeren. Hierdoor zijn zij naast het sekswerk ook nog afhankelijk van een bijbaan. Daarnaast hebben deze seksuele normen invloed op het beeld wat over het werk heerst. Hierin wordt het onderzoek van Browne en Minichiello (1995) bevestigd. De traditionele opvattingen rondom masculiniteit zorgen ervoor dat het werk, door andere mannen, als 'droombaan' gezien kan worden. Hierdoor kan het werk ook geromantiseerd worden.

De subgroepen hadden ook overeenkomsten die het meeste invloed lijken te hebben op de belevenis van *agency*. De grootste subjectieve perceptie, die in alle sociaal-maatschappelijke structuren aanwezig is, is het stigma. Het stigma was echter, niet zoals voornamelijk bij vrouwelijke sekswerkers gebaseerd op slachtofferschap maar juist op de deviantie van het beroep. Dit bevestigt het beeld geschetst door Vanwesenbeeck (2001) die aangeeft dat dit stigma leidt tot uitsluiting bij bepaalde sociale rechten. Daarnaast wijst dit ook op het eerste taboe wat geschetst wordt door Repetur & Veenstra (2011). Door het werk wat zij uitvoeren ervaarden de sekswerkers uitsluiting binnen meerdere instanties, zoals de psycholoog en binnen beleidsregels. Ook hadden zij hierdoor niet de mogelijkheid om op authentieke wijze zichzelf te kunnen uiten over het werk wat zij uitvoeren. Dit leidt tot een dubbelleven of dat zij zichzelf moeten filteren voor familie en vrienden. De subjectieve perceptie zorgde dus voor een beperking in de handelingsvrijheid en daarbij de *agency* van de mannelijke sekswerker.

Naast het stigma heeft het onvergunde domein waarin de mannen werkzaam zijn ook invloed op het handelen. Door de focus op vrouwelijke sekswerkers, worden de mannen vaker onder het tapijt geschoven en niet gezien. Ook maken de regels en structuren rondom de vergunningen het niet makkelijker om het sekswerk vergund uit te voeren. Hierdoor doen de meeste mannen het zwart en als zij ingeschreven staan in de Kamer van Koophandel was dit vanwege eerder werk als zelfstandige. Hierin worden eerdere problemen genoemd in het theoretisch kader bevestigd.

Zoals eerder benoemd zijn de respondenten verkregen door het reageren op advertenties. Hierdoor zijn er alleen mannelijke sekswerkers gesproken die op basis van deze werkwijze werken. Hierin missen bijvoorbeeld mannelijke sekswerkers die werken via bijvoorbeeld escortbureaus. Deze groep zou eventuele anderen ervaringen kunnen delen en kunnen toevoegen aan de diversiteit van de groep. Hier zou in vervolgonderzoek rekening mee gehouden kunnen worden.

Referenties

- Archer, R. (1999). Structure, agency and the Sociology of education: Rescuing analytical dualism, *British Journal of Sociology of Education*, 20(1), 5-11.
- Benoit, C., Jansson, S.M., Smith, M. & Flagg, J. (2018). Prostitution Stigma and its Effect on the Working Conditions, Personal Lives, and Health of Sex Workers. *The Journal of Sex Research*, 55(4-5), 457-471. DOI:10.1080/0022/4499/2017.1393652.
- Bleeker, Y. & van den Braak, G. (2021). De Nederlandse seksbranche. *Een onderzoek naar omvang en aard, beleid, toezicht en handhaving*. Amsterdam: Regioplan.
- Bleeker, Y., Mulder, E. & Korf, W. (2022). *De aard en effecten van prostitutiebeleid*. Amsterdam: Regioplan.
- Boles, J. & Elifson, K.W. (1994). Sexual identity and HIV: The male prostitute. *The Journal of Sex Research*, 31:1, 39-46. DOI:10.1080/00224499409551728.
- Browne, J. & Minichiello, V. (1995). The social meanings behind male sex work: Implications for sexual interactions. *British Journal of Sociology*, 46, 598-622.
- Buijs, L. (2012). It's Gender, Stupid! Over hoe de Nederlandse wetenschap en politiek over homofobie heen kijken. *Eutopia*, 30, 69-75.
- Chaim Noy (2008). Sampling Knowledge: The Hermeneutics of Snowball Sampling in Qualitative Research. *International of Social Research Methodology*, 11(4), 327-344. DOI:10.1080/13645570701401305.
- Cheng, L., de Leendert, D. & de Kroon, E. (2011). Just Business? The unknown world of male prostitution in the Netherlands. *Humanity in Action*. <http://www.humanityinaction.org/knowledgebase/369-just-business-the-unknown-world-of-maleprostitution-in-thenetherlands>.
- Chudakov, B., Ilan, K., Belmaker, R.H. & Cwikel, J. (2002). The motivation and mental health of sex workers. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 28(4). 305-315.
- Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2023) *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches. Sixth edition*. Thousand Oaks, California: SAGE.
- De Vries, P., & Zuidema, R. (2006). Wat mag het lichaam voor geld? Feminisme, sekswerk en de opheffing van het bordeelverbod in historisch perspectief. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 9(2), 37-49.
- Duits, L. & Boschhuizen, F. (2021). Representatie van sekswerk in Nederland: een vergelijking tussen Joanneke in de prostitutie en Filemon op de wallen. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 49(2), 166-184. DOI: 10.5117/TVC2021.2.004.DUIT.
- Evan, K. (2008). Concepts of bounded agency in education, work, and the personal lives of young adults. *International Journal of Psychology*, 42(2), 85-93. DOI: 10.1080/00207590600991237.
- Flight, S., Hulshof, P., van Soomeren, P. & Soorsma, P. (2006). *Gemeentelijk beleid Evaluatieopheffing bordeelverbod*. Amsterdam: WODC.
- Gaffney, J. & Beverley, K. (2019). Contextualizing the construction and Social Organization of the Commercial Male Sex Industry in London at the Beginning of the Twenty-first Century, *Feminist Review*, 67(1). DOI: 10.1080/01417780150514556.
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. California, United States: University of California Press.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New York: Simon & Schuster.
- Grittner, A.L & Walsh, C.A. (2020). The Role of Social Stigma in the lives of female identified sex workers: A scoping review. *Sexuality & culture*, 24, 1653-1682. DOI: 10.1007/s12119-020-09707-7.
- Hallgrimsdottir, H.K., Phillips, R. & Benoit, C. (2006). Fallen Women and Rescued Girls: Social Stigma and Media Narratives of the Sex Industry in Victoria B.C., from 1980 to 2005. *Canadian Review of Sociology*, 43(3), 265-280. DOI: 10.1111/j.1755-618x.2006.tb02224.x.
- Hoppe, R. (2002). *Van flipperkast naar grensverkeer. Veranderende visies op de relatie tussen wetenschap en beleid*. Twente: Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid.
- McClintock, A. (1993). Sex Workers and Sex Work: Introduction. *Social Text*, 37, 1-10. <http://www.jstor.org/stable/466255>.

- Morrison, T.G. & Whitehead, B.W. (2005). Strategies of stigma resistance among Canadian gay identified sex workers. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 17(1/2), 169-179. DOI: 10.1300/J056v17n01 10.
- Koken, J.A., Bimbi, D.S. & Parsons, J.T. (2009). Male and Female escorts: A comparative analysis. In Weitzer, R. (Ed.), *Sex for sale: Prostitution, pornography, and the sex industry* (2nd ed., pp. 205-232). Routledge.
- Koken, J.A. (2010) *The Meaning of the 'whore': How Feminist theories on prostitution shape research on female sex workers*. In Ditmore, M., Levy, A. & Willman, A. (Eds), *Sex work matters: Power and intimacy in the global sex industry*. London: 2ed Books.
- Raine, G. (2021). Violence Against Male Sex Workers: A systematic Scoping Review of Quantitative Data, *Journal of Homosexuality*, 68(2), 336-357. DOI: 10.1080/00918369.2019.1656029.
- Repetur, L. & Veenstra, J. (2011). *Vrijbuiters uitgebuit: minderjarige jongens in de prostitutie: 11 portretten*. Nederland: Uitgeverij SWP.
- Sanders, T. (2004). A continuum of risk? The management of health, physical and emotional risks by female sex workers. *Sociology of Health & Illness*, 26(5), 557-574.
- Scambler, G. (2016). Sex Work Stigma: Opportunist Migrants in London. *Sociology*, 41(6), 1079-1096. DOI: 10.117/0038038507082316.
- Scott, J., Minichiello, V., Marino, R., Harvey, G.P., Jamieson, M. & Browne, J. (2005). Understanding the new context of the male sex work industry. *Journal of Interpersonal Violence*, 20, 320-342.
- Shanahan, M.J. & Hood, K.E. (2000). *Adolescents in Changing Social Structures: Bounded Agency in Life Course Perspective*. 123-134. Madrid: Cambridge University Press.
- Siegel, K., Sundelson, A.E., Meunier, E & Schrimshaw, E.W. (2022). Perceived Stigma and Stigma Management Strategies Among Online Male Sex Workers. *Archives of Sexual Behavior*, 51, 2711-2730.
- Smith, M.D., Grov, C., Seal, D.W. & McCall, P. (2012). A social-cognitive analysis of how young men become involved in male escorting. *Journal of Sex Research*, 50(1), 1-10.
- Snippe, J., Schoonbeek, I. & Boxum, C. (2018). *Onderzoek maatschappelijke positie sekswerkers*, Den Haag: RCG.
- Tran, A., Kaplan, J.A., Austin, B., Davison, K., Gilberto, L. & Agénor, M. (2020). "It's all outward appearance-based attractions": A qualitative study of body image among a sample of young gay and bisexual man. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 24 (3), pp. 281-307. DOI: 10.1080/19359705.2019.1706683.
- Van Andel, R. (1987). *Eindrappport onderzoek onder homo-prostitués in Amsterdam 1986 1987*. Amsterdam: GG&GD
- Van Oorscot, F., Van den Dries, A. & Boutsias, C. (2021). *Pays*x 010. Mannelijke sekswerkers in Rotterdam*. Rotterdam: Stichting Humanitas,
- Van Gelder, P. (2015). Het smalle groepsvaandel van mannelijke sekswerkers. Belemmeringen en mogelijkheden voor zelforganisatie bij M\$M in Nederland. *Tijdschrift voor genderstudies*, 18(2), 133-152.
- Vanwesenbeeck, I. (2001). Another decade of social scientific work on sex work: A review of research 1990-2000. *Annual Review of Sex Research*, 12, 242-289.
- Vanwesenbeeck, I. (2005). Burnout Among Female Indoor Sex Workers. *Archives of Sexual Behavior*, 34(6), 627-639.
- Vanwesenbeeck, I. (2012). Prostitution Push and Pull: Male and Female Perspectives. *The Journal of Sex Research*, 50 (1), 11-16. DOI: 10.1090/00224499.2012.696285.
- Verhoeven, M.A. (2007). Slachtoffer, Heldin of Hoer; net hoe het uitkomt. Justitiële verkenningen, 5(7).
- Weitzer, R. (2018). Resistance to sex work stigma. *Sexualities*, 21 (5-6), 717-729. DOI: 10.1177/1363460716684509.